

Studija
društveno-ekonomskog
uticaja Coca-Cola sistema
u Crnoj Gori
2022.

 Coca-Cola HBC
Crna Gora

Coca-Cola

SADRŽAJ

3	Ključni rezultati
6	Uvodna riječ
8	O Coca-Cola sistemu
10	Stanje privrede Crne Gore 2022-2024. godine
16	Uticao Coca-Cola sistema na domaću ekonomiju
	<ul style="list-style-type: none"> ○ 24/7 portfolio za svaku priliku ○ Uticaj na lokalnu ekonomiju ○ Uticaj na ostale sektore privrede ○ Rast ostalih sektora kroz nabavke ○ Pozitivan uticaj na domaći BDP ○ Podrška zaposlenju duž cijelog lanca vrijednosti ○ Efekti na poreski sistem Crne Gore

24	Uticao na društvo i lokalnu zajednicu
	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ulaganje u mlade ○ Zaštita životne sredine ○ Dobrobit zajednice kao prioritet ○ Volonterizam zaposlenih
30	Metodologija
	<ul style="list-style-type: none"> ○ O autoru studije

Coca-Cola

KLJUČNI REZULTATI

Coca-Cola sistem, u okviru kog posluju kompanije Coca-Cola i Coca-Cola HBC Crna Gora, u značajnoj mjeri utiče na razvoj crnogorske ekonomije, stvaranjem novih vrijednosti i zapošljavanjem.

Ukupna prodaja Coca-Cola sistema iznosila je

46
MILIONA LITARA
NAPITAKA

Ukupna potrošnja potrošača na proizvode Coca-Cola sistema dostigla je

66
MILIONA EURA

Coca-Cola sistem na nivou Evrope je nabavio robe i usluge

u vrednosti od **20** od dobavljača iz Crne Gore
MILIONA EURA

Poslovanjem Coca-Cola sistema, generisano je

63 MILIONA
EURA

kroz cjelokupan lanac vrijednosti, što predstavlja

1% BDP-A
CRNE GORE.

Coca-Cola sistem je tokom 2022. generisao

17 MILIONA
EURA PRIHODA

a indirektno kroz mrežu dobavljača, distributera
i partnera kreirano je dodatnih

46 MILIONA
EURA PRIHODA.

Sektor trgovine i ugostiteljstva jedan je od
najvećih korisnika ukupnih aktivnosti
Coca-Cola sistema, kroz koji je podržano
stvaranje ukupno

14 MILIONA
EURA

dodate vrijednosti.

U 2022. godini, Coca-Cola sistem podržao je 2.213 radnih mjesta duž svog lanca vrijednosti, što predstavlja 1% ukupne zaposlenosti u Crnoj Gori.

Coca-Cola sistem direktno zapošljava 23 osobe, a indirektno, u lancu vrijednosti, podržava dodatnih

2.190 **RADNIH**
MJESTA

Ukupno je uplaćeno

39 **MILIONA**
EURA

u budžet Crne Gore kroz lanac vrijednosti, što čini ukupnih poreskih prihoda Crne Gore.

3%

Coca-Cola sistem kroz svoje poslovanje doprinosi budžetu kroz

16 **MILIONA**
EURA

direktno uplaćenih poreza i drugih davanja ka državnom budžetu, od čega se 7 miliona eura odnosi na akcize

Indirektno, zahvaljujući cjelokupnom lancu vrijednosti u budžet je uplaćeno još

23 **MILIONA**
EURA

poreza i ostalih davanja, od čega se

11 **MILIONA**
EURA

odnosi na PDV prodatih proizvoda.

UVODNA RIJEČ

Iako izazovna zbog globalne ekonomske situacije i tranzicije ka „novo normalnosti“ poslije pandemije COVID-19, za Coca-Cola sistem 2022. bila je godina novih proizvoda, inovacija i priznanja. Naš 24/7 portfolio, koji nudi napitke za svako doba dana i svaku priliku, postao je bogatiji za još dva proizvoda. Na crnogorsko tržište lansirali smo našu prvu gaziranu vodu Rosa Homolje, a takođe smo hrabro ušli i na tržište kafe, sa svjetski poznatom britanskom Costa Coffee i italijanskom tradicijom kroz Caffe Vergnano.

Inovacije nisu bile samo u novim proizvodima, već i u ambalaži – prvi na tržištu Crne Gore ponudili smo KeelClip inovaciju, kartonski poklopac koji drži više grupisanih limenki u jednom pakovanju, čime smo zamijenili raniju plastičnu foliju, a u cilju smanjenja upotrebe plastike. Takođe, proizvodi iz našeg portfolija dobili su pričvršćene čepove, u skladu sa evropskim standardom, sa ciljem da se omogući efikasnije prikupljanje i reciklaža plastike.

Kroz važne ekološke i društveno-edukativne projekte koje godinama realizujemo, a za koje smo dobili i značajna priznanja, potvrdili smo da je održivo poslovanje visoko na ljestvici naših prioriteta.

Ovi, i svi drugi važni rezultati u 2022. godini, dio su naše prve Studije o društveno-ekonomskom uticaju Coca-Cola sistema u Crnoj Gori, kroz koju kvantifikujemo doprinos i još jednom potvrđujemo da smo sistem čija nabavka, prodaja, distribucija i zapošljavanje snažno utiču na lokalnu ekonomiju.

Ova Studija dio je većeg, opsežnog istraživanja koje je urađeno za Coca-Cola sistem na evropskom nivou. Iz tako dobijenih podataka, izdvojene su ključne informacije i uvidi relevantni za poslovanje Coca-Cola sistema na nivou Crne Gore, a koji su dalje dodatno istaknuti i sagledani u kontekstu ekonomskih kretanja i lokalnih prilika u poslovnoj 2022. godini, sa osvrtom i na period 2023-2024. godine.

Za izradu Studije angažovali smo renomiranu konsultantsku firmu Steward Redqueen, a izrađena je po metodologiji dobitnika Nobelove nagrade, ekonomiste Vasilija Leontijeva, i podrazumijeva input-output model analize (više u poglavlju Metodologija).

Hvala što ste dio naše Coca-Cola priče!

Gorica Stojković,
generalni direktor za Srbiju,
Crnu Goru i Sjevernu Makedoniju
u Coca-Cola kompaniji

Saša Marković,
generalni direktor Coca-Cola
HBC Srbija i Crna Gora

Velimir Radojević,
direktor Coca-Cola HBC
Crna Gora

O COCA - COLA SISTEMU

Iako mnogi Coca-Cola sistem doživljavaju kao jedinstven entitet, a Coca-Cola napitke kao proizvode jedne multinacionalne kompanije sa sjedištem u Atlanti, mi smo ipak više od toga. Naš poslovni sistem zapošljava lokalnu radnu snagu u okviru kompanije Coca-Cola HBC Crna Gora i ostvaruje prihode na domaćem tržištu, podržavajući ujedno zapošljavanje, zarade i poreske prihode u čitavom lancu vrijednosti. To zapravo znači da smo u osnovi domaća kompanija koja na crnogorsko tržište plasira neke od svjetski najpoznatijih brendova napitaka.

Sve je počelo davne **1968.** godine kada je sa misijom da osvježi cijeli svijet, globalni brend Coca-Cola stigao u nekadašnju Jugoslaviju noseći sa sobom prepoznatljive ukuse, trendove u popularnoj kulturi, muzici i umjetnosti, kao i novu poslovnu filozofiju.

Za jasnije razumijevanje Coca-Cola poslovne filozofije, važno je objasniti šta predstavlja The Coca-Cola Company, a šta Coca-Cola HBC Crna Gora.

The Coca-Cola Company je vlasnik brenda i bavi se proizvodnjom i prodajom koncentrata, sirupa i osnova za napitke svojim partnerskim kompanijama, kao što je Coca-Cola HBC. Zadužena je i za osmišljavanje strateških marketinških kampanja, upravljanje brendom, reklamiranje, promociju među potrošačima, strategije unapređenja ambalaže kao i istraživanje tržišta.

Coca-Cola HBC Crna Gora je, sa druge strane, zadužena za prodaju i distribuciju finalnog proizvoda kupcima, kao i za egzekuciju unutar prodajnih objekata u Crnoj Gori. Poslovanje je započela 2003. godine kao dio poslovne jedinice koja obuhvata tržišta Srbije, Crne Gore i Kosova.

Dvije decenije kasnije, predstavlja lidera u industriji, ne samo kada je riječ o snazi portfolija i ponudi, već i u održivim i društveno odgovornim projektima u domenu zaštite životne sredine i podrške lokalnim zajednicama, kao i dugoročnoj saradnji sa partnerima i kupcima.

Kompanija Coca-Cola HBC AG je na globalnom nivou proglašena sedmi put zaredom za najodrživiju svjetsku kompaniju u kategoriji proizvodnje pića, prema Dau Džons indeksu održivosti, koji predstavlja jedan od vodećih globalnih standarda korporativne održivosti. Ovo je ujedno i 13. uzastopna godina da Coca-Cola HBC, čiji je dio i Coca-Cola HBC Crna Gora, zauzima jedno od tri vodeća mjesta na listi.

Coca-Cola sistem proizvodi i distribuira neke od najpoznatijih svjetskih brendova: Coca-Cola, Coca-Cola Zero, Fanta, Fanta Zero, Schweppes i Sprite, vode Rosa i Rosa Homolje, sokove Next, Next Joy i Next limunade, energetska pića Ultra i Monster, ledeni čaj Fuze Tea, poznate brendove kafe Costa coffee i Vergnano, Heineken portfolio piva, kao i vrhunska alkoholna pića iz Bacardi portfolija.

STANJE PRIVREDE CRNE GORE 2022-2024. godine

Nakon velikog negativnog uticaja pandemije COVID-19, i pada crnogorske ekonomije u 2020. godini od 15,3%, **crnogorska ekonomija u 2021. bilježi oporavak i izuzetno veliki rast BDP-a od 13%**. Oporavak je uslovio trend stabilnog rasta, posebno sektora turizma i trgovine, pa stopa rasta BDP-a u 2022. bilježi povećanje od 6,4%.

Kada je posrijedi bruto domaći proizvod po stanovniku u 2022. godini, iznosio je 9.598 eura, dok je u 2021. godini bio 8.002 eura. **Trend rasta crnogorske ekonomije nastavljen je i tokom 2023. godine kao i u prva dva kvartala 2024. godine.** Tokom 2023, crnogorska ekonomija je rasla po stopi od 6,3% dok je u drugom kvartalu 2024. zabilježen rast od 2,7%¹.

Ukupna spoljnotrgovinska robna razmjena Crne Gore tokom 2022. iznosila je **4,2 MILIJARDI EURA** što ukazuje na rast od 43,9% u odnosu na isti period prethodne godine. Izvoz robe imao je vrijednost od oko **700 MILIONA EURA** a uvoz **3.533,8 MILIONA EURA**

Tokom 2022. godine, poseban uticaj na rast vrijednosti izvoza Crne Gore imala je energetska kriza na međunarodnom nivou, pa je država u trenutku veoma visokih cijena, zbog nedostatka električne energije u EU, povećala izvoz.

¹ Podaci preuzeti sa Uprave za statistiku, www.monstat.org

Sa druge strane, posebno je porasla vrijednost uvoza hrane i to 30% u odnosu na 2021. godinu, kao i komponenta uvoza pića za 31,9%, što zbog rasta broja stanovnika, odnosno lica koja imaju privremeni ili stalni boravak u Crnoj Gori, što zbog uticaja inflacije. **Pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 19,8% i veća je u odnosu na isti period prethodne godine kada je iznosila 17,4%.**

Iako su zabilježeni veoma pozitivni rezultati, jasno je da je na ovakvu situaciju u značajnoj mjeri uticala stopa inflacije, ali i kretanja na međunarodnom tržištu, u dijelu izvoza električne energije, koji je zabilježio rast od skoro 170%. Takođe, zbog uticaja međunarodnih faktora, posljedica rata u Ukrajini, Crna Gora tokom 2022. godine bilježi veliki rast broja stranaca, posebno iz Ukrajine, koji žive i rade na teritoriji Crne Gore, što je u velikoj mjeri povećalo potrošnju, ali i potrebu za uvozom roba. Takođe, međunarodni faktori, kroz povećanje broja stanovnika u Crnoj Gori, uticali su na tržišni potencijal Crne Gore, posebno u dijelu trgovine, ali i u svim drugim sektorima.

Posljedice pandemije i direktan udar na sektor turizma ukazali su na potrebu za daljom diverzifikacijom crnogorske ekonomije.

Posmatrajući atraktivnost države iz ugla direktnih stranih investicija (SDI), Crna Gora tokom 2022. godine bilježi pozitivne rezultate. Bruto strane direktne investicije iznosile su

1,15 MILIJARDI² EURA dok su neto strane direktne investicije iznosile **782 MILIONA EURA** što je rekordan nivo SDI.

Ipak, ako sagledamo strukturu SDI, 448,02 miliona eura se odnosilo na priliv po osnovu ulaganja u nekretnine, što predstavlja rast od 60,99%, dok je priliv po osnovu interkompanijskog duga iznosio 401,54 miliona eura i porastao je 24,15%. Priliv po osnovu investicija u preduzeća i banke iznosio je 219,40 miliona eura i zabilježio je rast od svega 2,01%, dok je priliv SDI u formi ostalih investicija, odnosno priliv po osnovu povlačenja ulaganja iz inostranstva, iznosio 82,46 miliona eura i bilježi pad od 25,91%. Ovi podaci jasno govore da je rast SDI izazvan dominantno ulaganjem u sektor nekretnina, kao posljedica globalnih kretanja, dok se kroz investicije u privredu, odnosno preduzeća i banke, ne bilježi značajan rast.

Glavni sektor, koji determiniše rast crnogorske ekonomije, jeste sektor turizma, koji u značajnoj mjeri utiče i na kreiranje novih vrijednosti u drugim oblastima. Tokom 2022. godine u sektoru turizma, došlo je do porasta tražnje pa je Crna Gora ostvarila 2,18 miliona dolazaka turista, koji su realizovali 12,43 miliona noćenja, što je više za 30,71%, odnosno 25,89% u poređenju sa 2021. godinom.

²Izvor: Centralna banka Crne Gore, www.cb-cg.org

Ipak, u poređenju sa predkriznom 2019. godinom, broj dolazaka turista bio je manji 17,44%, a broj noćenja 14,02%. Povećanje tražnje tokom 2022. odrazilo se i na godišnji rast u oblasti unutrašnje trgovine od 13,4%, izraženo u stalnim cijenama (29,5% u tekućim cijenama).

Ukupno posmatrano, sve promjene koje su izazvane kretanjima na međunarodnom tržištu su u značajnoj mjeri uticale i na crnogorsku ekonomiju. Sektori trgovine i turizma zabilježili su značajan rast posebno zbog velikog broja stranaca koji žive u Crnoj Gori, ali i zbog jakih inflatornih efekata. Ovaj trend se nastavio i tokom 2023. u kojoj je zabilježeno 2,61 miliona dolazaka turista, što predstavlja godišnji rast od 19,66%. Industrijska proizvodnja je rasla za 6,4% na godišnjem nivou, a posebno je zabilježen rast od 26,2% u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom, zbog povoljne hidrološke situacije. Trenutno dostupni podaci ukazuju na dalji rast sektora i tokom 2024. godine.

Osim ekonomskih indikatora, pokazatelji trendova na tržištu rada takođe ukazuju na pozitivna kretanja. U 2022. broj zaposlenih je bio veći 18,41% u odnosu na 2021, ali je važno napomenuti da je dio ovog povećanja nastao administrativnim odnosno statističkim aktivnostima, posebno zbog ažurnijeg registrovanja u Upravi za prihode i carine. Najveći rast zabilježen je u sektorima administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti od oko 47%, kao i u uslugama smještaja i ishrane, sa rastom od 42%.

Takođe, posebno raduje činjenica da je indeks prometa u trgovini na malo tokom 2022. godine porastao

25% u odnosu na 2021. godinu.

Slična je situacija i sa indeksom trgovine na veliko, i oba podatka ukazuju na veliki potencijal i šanse za razvoj u narednom periodu. Trend rasta trgovine na malo se nastavio i u 2023. godini, a trenutno raspoloživi podaci za 2024. pokazuju dalji napredak.

Promet robe u trgovini na malo u Crnoj Gori u 2023. godini iznosio je 2.887 miliona eura. Najveće učešće u ukupnom prometu imale su robne grupe iz oblasti prehrane koje su činile 40,4% ukupnog prometa u trgovini na malo. Promet robe u trgovini na veliko u 2023. godini dostigao je 3.532 miliona eura, što predstavlja povećanje od 16,6% u odnosu na 2022. godinu. Najveće učešće u ukupnom prometu imale su robne grupe iz oblasti prehrane koje su činile 29,2% ukupnog prometa u trgovini na veliko.

Kao jedan od glavnih izazova tokom 2022. godine u Crnoj Gori je definitivno bio problem inflatornih kretanja. Potrošačke korpe su tokom 2022. godine, u odnosu na isti period 2021. godine, u prosjeku su bile više za 13%.

Godišnja stopa bazne inflacije u decembru iznosila je 19,4%. Tokom prvih sedam mjeseci 2022. godine, godišnja stopa bazne inflacije bila je niža, a od avgusta do decembra bila je viša od ukupne inflacije.

Osim u Crnoj Gori, inflacija je istovremeno predstavljala veliki izazov za zemlje regiona, ali i za zemlje EU.

Najveća godišnja stopa u decembru 2022. zabilježena je u Sjevernoj Makedoniji 18,7%, Srbiji 15,1%, te u Bosnii Hercegovini 14,8%. U zemljama EU, godišnja stopa inflacije iznosila je 10,4%. Od zemalja članica EU, najveća godišnja stopa je zabilježena u Mađarskoj 25,0% i Letoniji 20,7%, a najniža u Španiji 5,5%.

Sve navedeno jasno dovodi do zaključka da je 2022. godina, posmatrano kroz statističke parametre, bila uspješna za crnogorsku ekonomiju, ali takođe, kroz određene projekcije i kretanja na tržištu daje pozitivne signale za dalji rast.

Shodno Fiskalnoj strategiji 2025-2027, očekuje se da će crnogorska ekonomija u srednjem roku prosječno godišnje rasti po stopi od 3,7%, odnosno po godinama 3,8% u 2024, 4,8% u 2025, 3,1% i 3,2% u 2026. i 2027.

Posebno je bitno naglasiti očekivanja da će se reformama koje su planirane za 2024. godinu, i dalje povećanje zarada, dodatno uticati na povećanu potrošnju. Sa druge strane, očekuje se smirivanje godišnje stope inflacije koja je projektovana na 3% prosječno u naredne tri godine³. Takođe, očekivanje je da će evropska perspektiva Crne Gore, dobijanje IBAR⁴-a i ubrzavanje pregovora za članstvo u EU u narednom periodu dovesti do unapređenja konkurentnosti Crne Gore. Sve projekcije date u zvaničnim dokumentima Crne Gore⁵ predviđaju dalji rast crnogorske ekonomije, pa samim tim i rast pojedinačnih sektora, posebno turizma i trgovine.

³ Izvor: FISKALNA STRATEGIJA CRNE GORE ZA PERIOD 2024-2027. godine

⁴ Izveštaj o ispunjenosti privremenih mjerila za oblast vladavine prava

⁵ Fiskalna strategija 2024 – 2027. godine

UTICAJ COCA-COLA SISTEMA NA DOMAĆU EKONOMIJU

U svakoj ekonomiji poslovanje velikih kompanija direktno utiče na razvoj kompletnog sistema, od uticaja na ostale privredne subjekte, do udjela u stabilnosti javnih finansija i u krajnjem unapređenja standarda života građana. Imajući u vidu povezanost, kompanije utiču direktno, kroz redovne aktivnosti, ali i indirektno, kroz kompletan lanac vrijednosti.

Coca-Cola HBC Crna Gora, kao dio Coca-Cola sistema i kao lokalna kompanija u značajnoj mjeri podržava domaću ekonomiju. Metodologija koja je korišćena za kreiranje Studije o društveno-ekonomskom uticaju pokazuje koliki je direktni, ali i indirektni doprinos poslovanja Coca-Cola sistema u Crnoj Gori. Taj uticaj ne uključuje samo poslovanje, već i doprinos domaćoj ekonomiji posebno iz ugla stvaranja dodatnih poslovnih aktivnosti preduzećima u Crnoj Gori, koji direktno ili indirektno sarađuju sa kompanijom.

24/7 portfolio za svaku priliku

Prema podacima Studije o društveno-ekonomskom uticaju tokom 2022. godine, potrošači u Crnoj Gori potrošili su 66 miliona eura, kupujući **46 miliona litara proizvoda iz 24/7 portfolija Coca-Cola sistema**, kroz različite formate trgovinskih objekata, kao i kroz sektor ugostiteljstva.

Kada je u pitanju vrijednost koju Coca-Cola sistem kreira u ekonomiji Crne Gore, najveći uticaj je upravo na sektor trgovine i ugostiteljstva gdje se, zahvaljujući direktnom poslovanju sa sistemom, kreira dodatnih 14 miliona eura, približno raspoređenih između trgovinskih radnji i ugostiteljstva.

UTICAJ NA LOKALNU EKONOMIJU

Studija o društveno-ekonomskom uticaju prikazuje koliko poslovanje Coca-Cola sistema podržava kompletni ekonomski sistem Crne Gore. Samim tim, ono se mjeri kroz ulazne (upstream) uticaje, dominantno kroz sve nabavke koje sistem ima u zemlji, kao i kroz silazne (downstream) uticaje koji obuhvataju samu prodaju i marže kupaca. Dodata vrijednost obuhvata doprinos domaćoj ekonomiji kroz prihod, zarade, poreze i zapošljavanje, koji u velikoj mjeri utiču na stabilnost finansija države.

Ukupan prihod Coca-Cola sistema u Crnoj Gori u 2022. iznosio je **17 MILIONA EURA**

Coca-Cola sistem je indirektno, kroz poslovanje duž cijelog lanca vrijednosti, omogućio stvaranje dodatnih **46 MILIONA EURA** u cjelokupnom ekonomskom sistemu Crne Gore, kroz mrežu dobavljača, distributera i prodajnih mjesta.

U dijelu ulaznih procesa unutar lanca, dobavljači su generisali **11 MILIONA EURA**, dok su dobavljači dobavljača generisali dodatnih 6 miliona prihoda.

Izlazni procesi unutar lanca podržali su stvaranje **29 MILIONA EURA**. Od toga, 11 miliona eura PDV-a koji se pripisuje prodaji proizvoda Coca-Cola sistema, 11 miliona eura prihoda distributera i prodajnih mjesta kao i 7 miliona prihoda koji su generisali dobavljači od samih distributera.

Uticaaj na ostale sektore privrede

Saradnjom sa Coca-Cola sistemom, ostali sektori u Crnoj Gori su u velikoj mjeri kreirali dodatnu vrijednost tokom 2022. godine i to:

sektor trgovine
i ugostiteljstva

14 MILIONA
EURA

sektor poslovnih
usluga

11 MILIONA
EURA

sektor prevoza
i skladištenja

5 MILIONA
EURA

sektor
proizvodnje

2 MILIONA
EURA

sektor poljoprivrede
i ostali sektori⁶

1 MILION
EURA

Iz ovih podataka proizilazi zaključak da, partneri Coca-Cola sistema iz sektora trgovine i ugostiteljstva, u velikoj mjeri stvaraju dodatnu vrijednost u svom poslovanju upravo zahvaljujući proizvodima Coca-Cola sistema.

⁶Coca-Cola sistem ne nabavlja direktno proizvode iz sektora poljoprivrede, ovde su predstavljeni indirektni efekti

Rast ostalih sektora kroz nabavke

Coca-Cola sistem u značajnoj mjeri ulaže u razvoj i ostalih sektora privrede.

Tako je u 2022. godini cjelokupan Coca-Cola sistem na nivou Evrope realizovao nabavke od strane crnogorskih dobavljača u vrijednosti od čak 20 miliona eura. Dodatno, više od 12 miliona eura nabavki na crnogorskom tržištu, kreirano je od strane dobavljača Coca-Cola sistema širom Evrope.

Zanimljivo je da su partneri Coca-Cola sistema iz npr. Italije, koji proizvode mašine za proizvodnju i opremu, koristili usluge crnogorskih IT kompanija.

Posmatrano po sektorima, najveći nivo nabavki na crnogorskom tržištu, odnosi se na:

- **sektor poslovnih usluga i to 10,5 miliona eura;**
- **sektor transporta sa 8,1 miliona eura;**
- **sektor trgovina sa 0,8 miliona eura.**

Diverzifikacijom nabavki, Coca-Cola sistem u značajnoj mjeri podržava razvoj svih ostalih sektora u Crnoj Gori, ali i stvara mogućnost njihovog uključivanja u evropske proizvodne lance.

20 MILIONA
EURA

Pozitivan uticaj na domaći BDP

Učešće ukupne dodatne vrijednosti Coca-Cola sistema duž cijelog lanca vrijednosti iznosi 1% BDP-a Crne Gore.

Ukupna dodatna vrijednost, duž cjelokupnog lanca vrijednosti, tokom 2022. iznosila je

63 MILIONA
EURA

Ukupni direktni prihodi za nacionalni sistem Crne Gore čine 20% bruto dodatne vrijednosti koju kreira sektor industrije hrane, pića i duvana u državi.

Razvojem tržišta, uz stabilan i predvidljiv poslovni ambijent, kreira se potencijal za dalji razvoj poslovanja Coca-Cola sistema, a samim tim i mogućnost za veći doprinos napretku kompletne crnogorske ekonomije.

Podrška zaposlenju duž cijelog lanca vrijednosti

Coca-Cola sistem tokom 2022. godine direktno je zaposlio **23 OSOBE**, kojima je tokom godine isplaćeno preko **1 MILIONA EURA** primanja u bruto iznosu.

Indirektno, putem lanca vrijednosti, Coca-Cola sistem je podržao dodatnih 2.190 radnih mjesta, što predstavlja 1% ukupne zaposlenosti na teritoriji Crne Gore.

Takođe, distribucijom i prodajom proizvoda, Coca-Cola sistem stvara distributerima i njihovim partnerima potencijal za otvaranje novih radnih mjesta. Najveći uticaj Coca-Cola sistema je na:

- Sektor trgovine i ugostiteljstva - 1.180 radnih mjesta;
- Sektor poslovnih usluga - 440 radnih mjesta;
- Sektor transporta - 340 radnih mjesta;
- Sektor proizvodnje - 150 radnih mjesta;
- Sektor poljoprivrede - 20 radnih mjesta.

Vrijednost bruto primanja u cijelom lancu vrijednosti iznosila je 10 miliona eura u 2022. godini. Od toga, 1 milion eura su ukupna primanja zaposlenih u Coca-Cola sistemu u Crnoj Gori, dok su primanja dobavljača i kupaca proizvoda iznosila 9 miliona eura.

Efekti na poreski sistem Crne Gore

Ukupne poreske obaveze koje su Coca-Cola sistem i povezani dobavljači i njihovi poslovni partneri uplatili u poreski sistem Crne Gore tokom 2022. iznosile su

39 MILIONA
EURA.

Ovo predstavlja iznos od **30%** od ukupnih prihoda od poreza u Crnoj Gori.

Coca-Cola sistem je po osnovu ukupnih poreza, direktno uplatio 16 miliona eura u budžet Crne Gore.

Tokom 2022, od ukupno 16 miliona uplaćenih poreskih obaveza, 7 miliona eura se odnosi na akcize. U tom smislu, ovo predstavlja 3% od ukupnih prihoda Crne Gore od akciza.

Od ukupno 19 miliona eura plaćenih poreza od strane prvog kruga dobavljača, distributera i partnera, **najveći doprinos poreskom sistemu u 2022. godini bio je kroz naplatu PDV-a u visini od** **11** MILIONA EURA. prodaje proizvoda, te 8 miliona taksi plaćenih od strane poslovnih partnera i dobavljača.

UTICAJ NA DRUŠTVO I LOKALNU ZAJEDNICU

Korporativna odgovornost i održivost integrisana je u svaki aspekt poslovanja, sa jednim ciljem - da učinimo boljim i kvalitetnijim život zajednice čiji smo dio.

Kompanija Coca-Cola HBC Crna Gora, kao dio Coca-Cola sistema, u Crnoj Gori realizuje niz inicijativa fokusirajući se na podršku zajednici i to kroz: **ulaganje u mlade, zaštitu životne sredine, promociju zdravih stilova života i volonterizam zaposlenih.**

Ulaganje u mlade

Nezaposlenost i podizanje konkurentnosti na tržištu rada godinama su veliki izazov za mlade u Crnoj Gori. Efekti pandemije i pojave novih kategorija zanimanja u digitalnom dobu, dodatno su usložili potragu za zaposlenjem.

Od 2017. godine kompanija aktivno radi na inicijativi „**Coca-Cola podrška mladima**“, sa ciljem da pozitivno utiče i doprinese rješavanju ovog problema.

Kroz besplatne radionice i konferencije, inicijativa obrađuje relevantne teme i obezbjeđuje stručne domaće i regionalne predavače, pružajući mladima vještine i znanja koja se ne dobijaju kroz formalno obrazovanje, ali su veoma važne za uspjeh na tržištu rada. Tu spadaju meke vještine i lični razvoj, preduzetništvo, digitalne vještine, upravljanje projektima, kao i poslovna komunikacija.

Inicijativa kontinuirano širi listu partnera među kojima su: Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Evropska omladinska kartica (EYCA), Inovaciono Preduzetnički Centar Tehnopolis, Vijeće studenata Ekonomskog fakulteta, Omladinski klub Budva, NVO Centar za omladinsku edukaciju.

4.000

MLADIH

Danas, nakon osam godina realizacije, „Coca-Cola podrška mladima“ osnažila je skoro 4.000 mladih i etablirala se kao jedna od najznačajnijih inicijativa neformalnog obrazovanja za nezaposlene mlade u Crnoj Gori, koji realizuje jedna kompanija. „Coca-Cola podrška mladima“ je do sada zavrjedila i dvije prestižne nagrade za posvećenost korporativnoj društvenoj odgovornosti - nagradu Unije poslodavaca Crne Gore i nagradu za filantropiju „Iskra“ koju dodjeljuje Fond za aktivno građanstvo.

Zaštita životne sredine

Ekološka odgovornost je prioritet za Coca-Cola sistem. Upravljanje otpadom je jedan od izazova u Crnoj Gori, a ključ za rješavanje je u uspostavljanju dugoročnog, održivog sistema za upravljanje ambalažnim otpadom.

Upravo to je u srži inicijative **„Uhvati čist talas“** koja se realizuje od 2018. godine sa ciljem da se u praksi uspostavi zaokružen, pravilan sistem upravljanja ambalažnim otpadom koji se generiše u ugostiteljstvu, ali i spriječi stvaranje morskog otpada. Pored toga, cilj je i da utičemo na svijest građana, posjetilaca i turista o ovom važnom pitanju, te je edukacija još jedna važna komponenta. Inicijativa okuplja partnere iz različitih sektora, uključujući državne i lokalne institucije, privatni sektor, ugostitelje i NVO.

Nakon dvije godine u Budvi, tokom ljeta 2022. godine, inicijativa je realizovana u Ulcinju, u saradnji sa 11 ugostiteljskih objekata i uz podršku Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Agencije za zaštitu životne sredine, Opštine Ulcinj, Javnog komunalnog preduzeća Ulcinj, Ekološkog pokreta „Ozon“ i NVO MSJA - Dr. Martin Schneider-Jacoby Association.

Inicijativa se 2023. godine preselila na sjever Crne Gore, na teritoriju opštine Plužine. Uz podršku Ministarstva ekologije, Agencije za zaštitu životne sredine, Opštine Plužine i Parka prirode Piva, Privredne komore Crne Gore i Ekološkog pokreta Ozon, kao i u saradnji sa lokalnim ugostiteljskim objektima, postavljene su kante i kontejneri za selektivno prikupljanje ambalažnog otpada. U sklopu projekta organizovana je i serija edukativnih radionica i aktivacija kako bi se lokalnom stanovništvu i turistima približio značaj pravilnog odlaganja ambalažnog otpada nakon upotrebe.

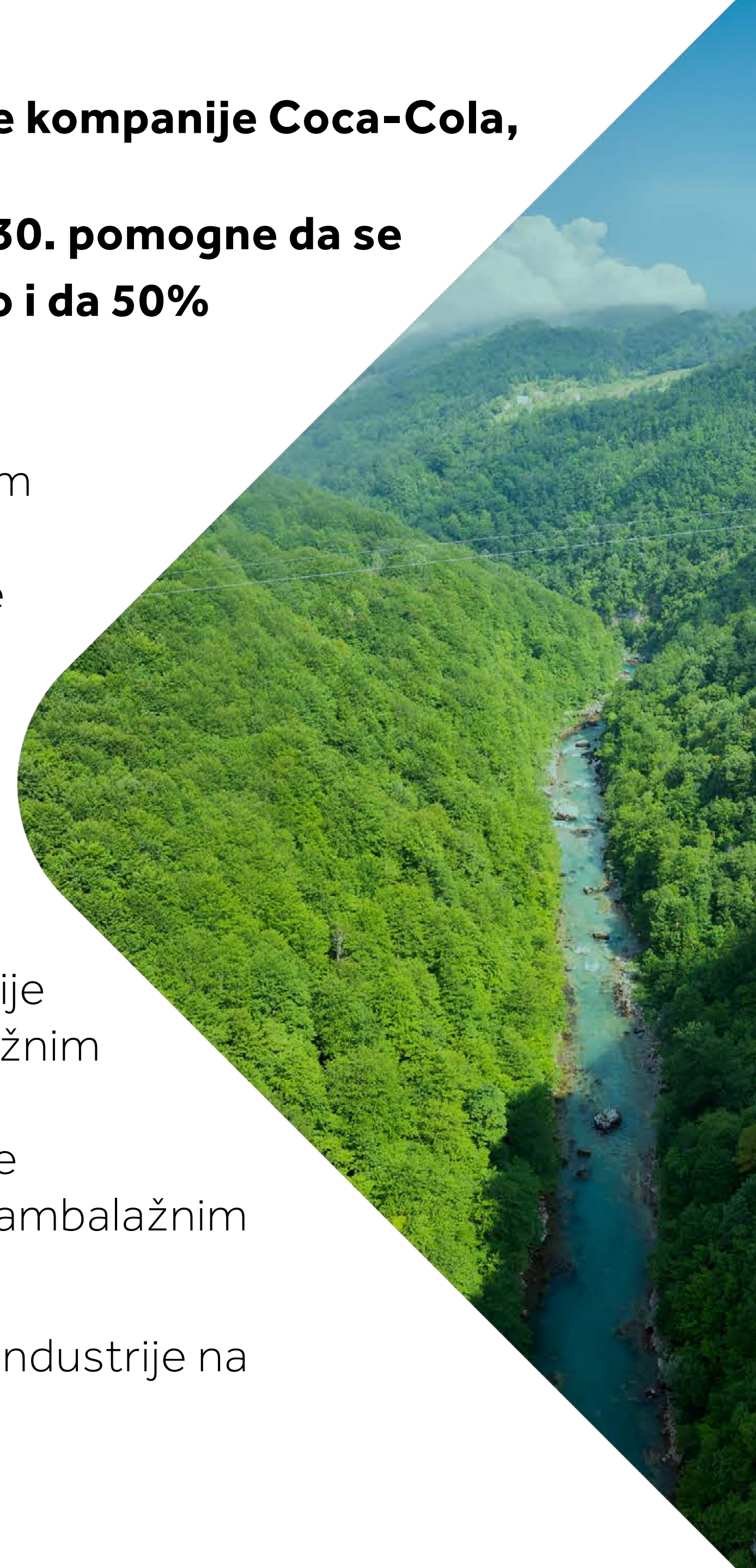
„Uhvati čist talas“ je, ujedno, još jedan korak u okviru globalne ekološke strategije kompanije Coca-Cola, pod nazivom „Svijet bez otpada**“, sa ciljem da do 2030. pomogne da se prikupi i reciklira 100% PET i aluminijumske ambalaže koja se proda na tržištu, kao i da 50% ambalaže bude napravljeno od recikliranih materijala.**

Tokom 2022. i 2023. godine uveli smo dvije inovacije po kojima smo prvi na crnogorskom tržištu. Ranije pomenuti KeelClip, kartonski poklopac koji drži više grupisanih limenki u jednom pakovanju i predstavlja zamjenu za dotadašnju plastičnu foliju, kao i pričvršćene čepove, sa ciljem da se omogući efikasnije prikupljanje i reciklaža plastike.

To potvrđuje da za nas ambalaža ima vrijednost i nakon inicijalne upotrebe. Zajedno sa partnerima iz industrije, ali i različitih sektora doprinosimo uspostavljanju infrastrukture za prikupljanje ambalažnog otpada, ali i promovišemo reciklažu kroz edukaciju potrošača i kupaca.

Početakom 2023. godine u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore i dijelom industrije pića, bili smo jedni od inicijatora kreiranja prve Studije o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom. Polazeći od analize trenutne situacije, Studija je predložila optimalna rješenja prilagođena potrebama crnogorskog tržišta, kao i mehanizam uvođenja šeme proširene odgovornosti proizvođača (EPR), sa mogućnošću daljeg proširenja sistema upravljanja ambalažnim otpadom.

Aktivno saradujemo sa poslovnim asocijacijama, donosiocima odluka i predstavnicima industrije na unapređenju regulatornog okvira za upravljanje ambalažnim otpadom.

Dobrobit zajednice kao prioritet

Coca-Cola sistem posvećen je odgovornom poslovanju, čiji važan dio predstavljaju podsticaji i podrška aktivnostima koje za cilj imaju dobrobit zajednice ili unapređenje kvaliteta životnog stila. U skladu sa našim globalnim naporima koje promoviramo i na nivou lokalne zajednice u kojoj poslujemo, **od 2022. godine Coca-Cola HBC Crna Gora kroz sponzorstvo podržava Podgorica Millennium Run, jedan od najvećih sportskih događaja u zemlji.**

Ova manifestacija postaje sve popularnija među lokalnim i regionalnim maratoncima i ljubiteljima trčanja i upravo zbog tog značaja i sve veće brojnosti, naša podrška nije izostala ni u narednim godinama.

U trci učestvuju i naši zaposleni, prikazujući kako se njeguje zdrav takmičarski, a ujedno i timski duh. Naši ljudi najbolji su ambasadori vrijednosti koje i sami promoviramo – a to su posvećenost, pomjerenje sopstvenih granica, kao i postojanje svrhe u svemu što radimo.

Volonterizam zaposlenih

Razliku koja čini promjene donose upravo ljudi, kao naš najveći potencijal. I baš zato, u svako polje svog djelovanja uključujemo upravo njih.

Pružili smo finansijsku podršku projektima od značaja za mlade, kao i znanje i vještine svojih zaposlenih za potrebe projekata koje realizuju omladinske NVO (naši zaposleni bili su predavači i mentori u okviru projekata za mlade: Social Impact Award 2022, EYCA, Omladinski klub Budva i AIESEC Montenegro).

Od 2022. godine do danas, aktivno smo podržali više od **50 različitih organizacija** i udruženja u njihovim sportskim, kulturnim i obrazovnim događajima.

Našom podrškom obezbijedili smo više od **50.000 litara** naših proizvoda, čime smo doprinijeli uspješnoj realizaciji brojnih aktivnosti i inicijativa od značaja za lokalnu zajednicu.

Kroz volonterske akcije zaposlenih, a zajedno sa Agencijom za zaštitu životne sredine, organizovali smo akcije čišćenja i pošumljavanja. Ističu se akcije čišćenja Velike plaže u Ulcinju, priobalja rijeke Mareze u Podgorici, kao i pridruživanje akciji čišćenja priobalja Crnog jezera na Žabljaku.

Naši zaposleni su kroz ove aktivnosti uložili više od **90 sati** volonterskog rada, doprinoseći očuvanju i unapređenju zajednice.

Ponosni na svaki istrajan i siguran korak, na svaku vrijednu nagradu ali još važnije – pozitivnu promjenu koju smo dosad napravili, dodatno smo motivisani da nastavimo da koračamo stazom održivije budućnosti u zajednici čiji smo dio.

METODOLOGIJA

Sa ciljem predstavljanja rezultata poslovanja Coca-Cola sistema i procjene ekonomskih efekata, prvi put u Crnoj Gori kreira se Studija po principu multiregionalne „input-output“ metodologije, koju je razvio dobitnik Nobelove nagrade, ekonomista Vasilij Leontijev, a koja je međunarodno priznata kao model praćenja ekonomskog uticaja poslovanja privrednih subjekata.

Coca-Cola sistem iniciranjem ove Studije želi da prikaže veličinu direktnog i indirektnog uticaja na prihode i zaposlenost u Crnoj Gori. Studija za Crnu Goru rađena je na bazi evropskog izvještaja za cjelokupni Coca-Cola sistem, i upravo je evropska analiza korišćena za izradu lokalne studije, kojom je predstavljen efekat na crnogorsko tržište.

Evropska analiza kreirana je na bazi finansijskih iskaza Coca-Cola Europacific Partners, Coca-Cola Hellenic Bottling Company i The Coca-Cola Company za 2022. godinu. U cilju procjene uticaja na nacionalnu ekonomiju, korišćeni su zvanični podaci statističkog sistema Crne Gore, podaci Uprave za statistiku Crne Gore, MONSTAT, ali i podaci iz izvještaja međunarodnih organizacija kao što su: EUROSTAT, sistem UN, ILO itd.

Nakon prikupljanja svih relevantnih podataka, korišćena je „Matrica društvenog računovodstva“ kao model ekonomskog benefita. Primjenom ove metodologije, kroz posmatranje uticaja poslovanja Coca-Cola sistema u Crnoj Gori, ispraćeni su tokovi novca i to od sistema nabavki do krajnjih potrošača. Dodatno, predstavljeno je na koji način povezani lanci vrijednosti učestvuju i daju dodatnu vrijednost u cjelokupnoj ekonomiji Crne Gore.

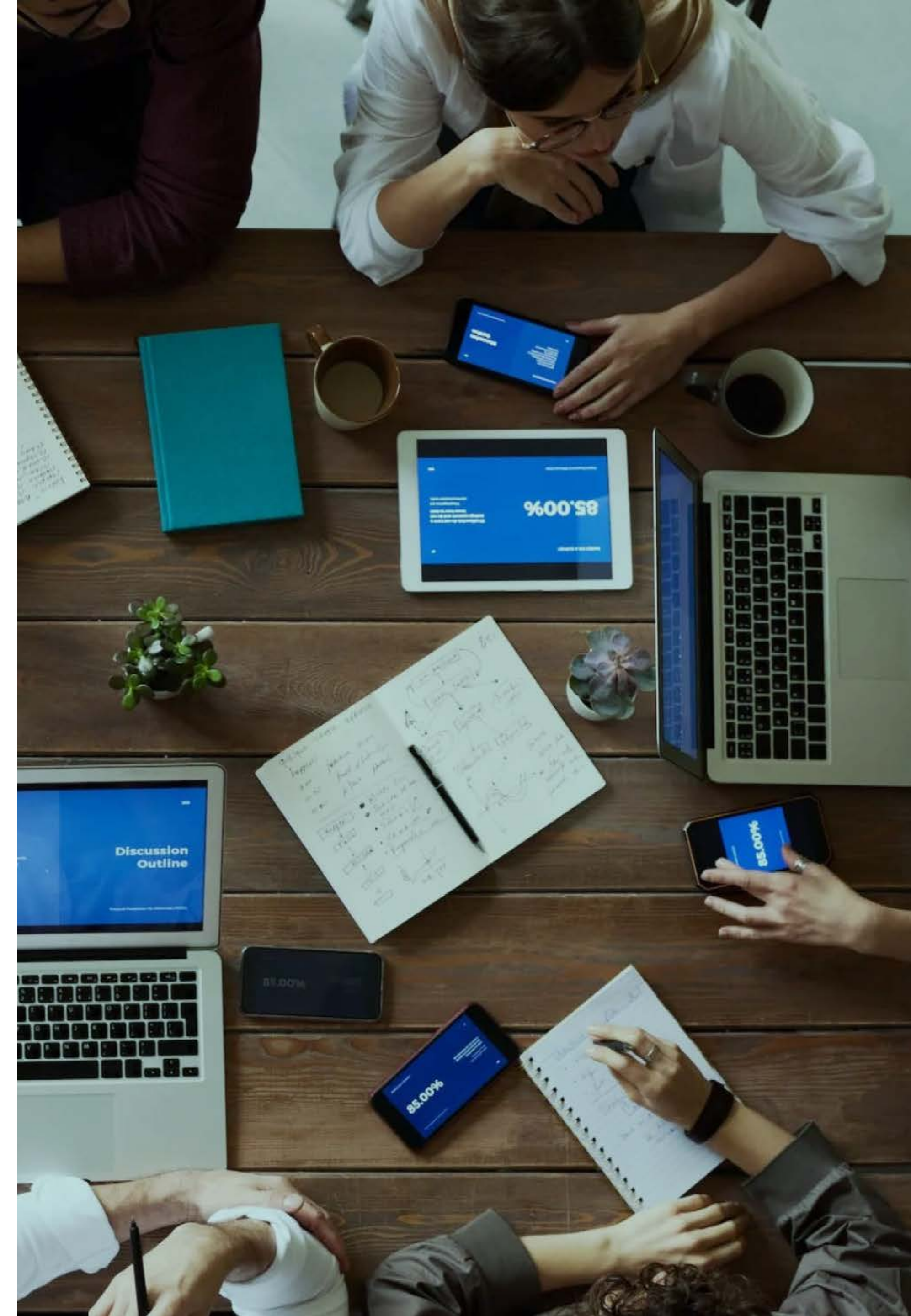

Ovom metodologijom obuhvaćena su dva velika segmenta:

- **Prvi - obuhvata domaću ekonomsku aktivnost Coca-Cola sistema u Crnoj Gori koja nabavlja robu i usluge od crnogorskih kompanija i omogućava prodaju i distribuciju napitaka širom zemlje.** Takođe, u tom dijelu, dobavljači u Crnoj Gori, osim direktnog poslovanja sa Coca-Cola sistemom, imaju i saradnju u dijelu nabavke robe i usluga od strane drugih lokalnih kompanija, što u značajnoj mjeri širi obuhvat uticaja na tržište.
- **Drugi - obuhvata aktivnosti Coca-Cola sistema van Crne Gore, a koji imaju ekonomski uticaj na lokalnu privredu.** Coca-Cola sistem širom Evrope koristi usluge privrednih subjekata iz Crne Gore, čime se podspješuje rast nacionalne ekonomije, ali takođe razvija izvozna pozicija države i njenih preduzeća.

Shodno metodologiji, uticaj poslovanja Coca-Cola sistema na ekonomiju može biti direktan i indirektan, odnosno onaj koji je stvorio Coca-Cola sistem i onaj za koji je poslovanje sistema kreirao poslovne mogućnosti.

- **Direktan uticaj** - zavisi od veličine sistema, odnosno proizvodnih i administrativnih objekata, ali i ostalih faktora, poput radne snage, profitabilnosti, kao i visine i nivoa oporezivanja na nacionalnom nivou.
- **Indirektan uticaj** - može biti uzlazni (upstream) i silazni (downstream) i metodologijom je predstavljen na dva načina.

Uzlazni (upstream) uticaj - obuhvata nabavke, kupovinu roba i usluga na teritoriji Crne Gore od lokalnih privrednih subjekata. Coca-Cola sistem omogućava dobavljačima da kroz prihod ostvaren putem ovih transakcija, zapošljavaju lokalno stanovništvo, doprinose jačanju javnih finansija kroz uplaćivanje poreza i doprinosa i ostalih obaveza prema državi i lokalnim samoupravama, ali i da ulažu u svoj razvoj, kako tehnološki tako i ljudskih resursa i cjelokupne zajednice.

Silazni (downstream) uticaj - obuhvata obim prodaje i marže kupaca proizvoda Coca-Cola sistema. Direktan benefit od kupovine proizvoda ostvaruju kupci i distributeri u dijelu profita kroz plasiranje proizvoda, i to kroz marže koje zavise od njih. Kao i u prethodnom slučaju, prihodovana sredstva se dalje koriste u ekonomskom sistemu Crne Gore, što stvara multiplikativne vrijednosti Coca-Cola operacija na tržištu.

O autoru studije

Steward Redqueen je strateška konsultantska kompanija koja, kroz savjetovanje organizacija o razvoju jasnih i praktičnih strategija održivog poslovanja i uticaja, pomaže da poslovanje funkcioniše u korist društva.

Steward Redqueen je za potrebe Coca-Cola sistema sprovela brojne studije kako bi kompanija bolje razumjela svoj društveno-ekonomski uticaj na **45 tržišta** širom Afrike, Azije, Evrope i Latinske Amerike. Predstavništva firme se nalaze u Amsterdamu, Singapuru, Barseloni i Prinstonu, a korisnici ove uticajne konsultantske kuće su multinacionalne kompanije u više od **70 zemalja** širom svijeta.

Za više informacija o studijama i aktivnostima firme, posjetite veb-stranicu: www.stewardredqueen.com.

steward redqueen

MAKING BUSINESS WORK FOR SOCIETY